

(1) ק"ל יח

ותודו את חטאתם אשר עשו (ה, ז)

ידועה השאלה:

איך אנו מתוודים ביום הכיפורים על חטאים שונים, שאנו בטוחים שלא עברנו ליהם? האם אין זה בגדר 'דובר שקרים'?

הטעם הוא, משום הכלל של "כל ישראל ערבים זה בזה" (שבועות דף לט), ולכן, י על פי שאנו עצמנו לא חטאנו חטאים אלה או אלה, הרי אנו נושאים גם אחריות לחטאים שחטאו יהודים אחרים.

! וראיה לדבר מדכתיב "והתודו את חטאתם אשר עשו". הרי תחילה דיברה ופרשה ביחיד: "איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם". ואף הסיום בלשון יחיד הוא: "והשיב את אשמו בראשו" וגו', ואם כן מה מקום כאן לומר "והתודו את זטאתם אשר עשו", בלשון רבים? אלא מכאן, שהרבים חייבים להתוודות אפילו גל חטאו של היחיד, שכן "כל ישראל ערבים".

(אלה המצוות)

### כאשר יש לאדם התעוררות חייב לקבל על עצמו משהו מיד

וידבר ד' אל־מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם  
אִישׁ אֲרִאשָׁה כִּי יִפְלֹא לְגִדְּרָה נָדָר נָזִיר לְתוֹרַת לָד'. (ו, א-ב)

הנה אדם זה כאשר רואה הסוטה בקלקולה, בודאי באותו הרגע יש לו התעוררות עצומה, הוא רואה בעיניו כי יש דין ויש דיין וכל חוטא סופו להיענש, ואין ספק כי רוצה להתחזק מעתה ואילך ולהיות טוב יותר, לזה באה התורה ואומרת לו שאם הוא רוצה שתהיה התעוררות זו אמיתית ולטווח ארוך, הוא חייב לעשות משהו מיד עכשיו ולא לדחות למחר, ולכן העצה היא – יזיר עצמו מן היין, כי מוכרח הוא לקבל על עצמו קבלה מיידית.

בזה ביארנו את דברי רש"י בתחילת פרשת יתרו שכתב: "וישמע יתרו – מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". והדברים צריכים ביאור, מה קושיא היא זו "מה שמועה שמע ובא", והלא מפורש בקרא "וישמע יתרו וכו' את כל אשר עשה אלהים וכו' כי הוציא ד' את ישראל ממצרים", וכיון שמפורש הוא בקרא, מה מקום לשאול "מה שמועה שמע ובא".

כולם שמעו על הניסים אבל רק יתרו בא

והביאור הוא שבאמת אין עיקר השאלה שהוקשתה לרש"י, איזו שמועה הוא שמע, כי זה מפורש בפסוק כאמור, אבל השאלה היא מה שמועה שמע ובא, דהיינו את כל הניסים שנעשו לבני ישראל בצאתם ממצרים שמעו כל אומות העולם, וכמו שכתוב (שמות טו, יד) "שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת", ואין אחד בכל העולם שלא שמע על כל המופתים הללו והיד החזקה (רות רבה, פתיחתות ד), אבל לאף אחד זה לא עשה שום דבר וכולם נשארו איפה שהם, רק יתרו בא להתגייר,

ס' נל אלק' אלק' אלק'

242

ה, ה' (ולקח הכהן מים... ומן העפר... ינתן אל המים).

ירושלמי סוטה פרק ב הלכה ב. ולמה מים ועפר וכתב? מים – ממקום שבאת? עפר – ממקום שהיא הולכת, כתב – לפני מי שהיא עתידה (ליתן דין וחשבון). באבות? (פרק ג משנה א): הסתכל בשלושה דברים (ואין אתה בא לידי עבירה), דע מאין באת, הענין, דאדם מועד לעולם (בבא קמא ג, ב), ומזיק שלא בכוונה

חייב? ופסק הרמב"ם (הלכות חובל ומזיק ו, ג) דדוקא ברשות הגזוק, אבל ברשות הרבים ורשות המזיק פטור? שאינו צריך ליוהר. ועל זה אמר שאין העולם רשותך – כי מאין באת ולאן אתה הולך, מהעדר אל האפס! ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא הבעלים ורשות שלו היא, ואתה חייב אף אם שלא בכוונה – הלא תסמר שערך ראשך? ואי אתה בא כלל – אף שלא בכוונה – לידי עבירה, כמו: הרבה יין עושה הרבה ילדות עושה.

(3) 242

(1)

ובזה מיושב גם כן מה יש דוקא בקריעת ים סוף ומלחמת עמלק יותר מכל שאר הניסים כי על ידי שתי ניסים אלו הוא ראה עד היכן אפשר להגיע אם לא עושים מיד שינוי מהותי בעקבות הרושם שעושים המופתים על האדם.

ועל פי זה יזכר הלשון "מלחמת עמלק" ולא ניצחון עמלק, כי עיקר הסיבה שמלחמתה בא, הוא לא הניצחון במלחמה, אלא עצם זה שראה את עמלק מאלופי אדום, שנבהל בעצמו מהמופתים שהיו ביציאת מצרים, ובכל זאת הגיע לידי כך שבא להלחם בישראל, מזה למד והפנים שהוא מחויב לעשות שינוי מיד כדי לא לתת לאותו רגש לדעוך עד כדי כפירה, זו השמועה ששמע ובא.

מעתה מבואר היטב מפני מה אותו אדם שראה את הסוטה בקלקולה צריך להזיר עצמו מן היין, כי מפני ששייך הוא לאותו חטא צריך לעשות משהו מיד בשביל שההתעוררות הזו שבאה לו בעקבות ראייתו תבוא לידי ביטוי מעשי ולא תדעך עם הזמן.

### עבור מי נועדה ברכת כהנים?

דָּבָר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל  
אֲמֹר לָהֶם וְיִבְרְכֶךָ ד' וְיִשְׁמְרֶךָ. יֵאָר ד' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִחַנֶּךָ. וְיֵשֶׁא  
ד' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשְׁמֶךָ לְךָ שְׁלוֹם. וְשָׁמַר אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל  
וְאֲנִי אֲבָרְכֶם.

וי כה כז

אמר ר' יוחנן בן לוי, מנין שהקב"ה מחלוק לברכה כהנים שנאמר ושמר את שמי על בני ישראל ואני אברכם.

ושמו את שמי - תלה הכנסת הדבר בן להיות ברכה זו שימת שמו על עמו ולא עשאה טורח ישראל אלא לזכר מקום.

[רש"י סע

וזו השאלה מה שמועה שמע ובא, איזה נקודה השפיעה עליו ביותר שמחמתה עשה צעד זה ששינה את מערכת חינו.

ונראה שזהו הביאור גם כן בשיטת ר' אליעזר המודעי (וזהו קטו ל"א) שאומר "מתן תורה שמע ובא" והגמ' מאריכה לספר שכשינתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל מלכי עובדי כוכבים אחזתו רעדה בהיכליהם ואמרו שירה, נתקבצו כולם אצל פלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו, שמא מבוך בא לעולם, אמר להם כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבוך לעולם, אמרו לו מבוך של מים אינו מביא אבל מבוך של אש מביא, אמר להם כבר נשבע שאינו משחית כל בשר, אמרו לו ומה קול ההמון הזה אשר שמענו, אמר להם חמדה טובה יש לו בבית גנזיו שהיתה גוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש ליתנה לבניו שנאמר ה' עוז לעמו יתן, מיד פתחו כולם ואמרו ה' יברך את עמו בשלום.

מבואר בגמרא שכל העולם נזדעזע במתן תורה, כולם ידעו שהקב"ה גזר את התורה וראו הכל, אך זה לא השפיע עליהם כלום, שאמנם בתחילה הם רעדו שבא מבוך לעולם להשחית כל בשר ולא יוכלו יותר ליהנות ממנועמי העולם הזה, שליטה, כבוד ושאר תאוות, זה מה שהטריד אותם ומהם הם נחרדו כל כך עד שבאו לבלעם והוא הרגיע אותם שכל הרעש הוא רק שהקב"ה נותן תורה לעמו ישראל אבל לא זה יפסיק את מרוצת חייהם ושלוותם, ולזה פתחו כולם ואמרו ה' יברך את עמו בשלום, ולנו אין זה נוגע כלל, ופנו איש איש לדרכו, הרי ששמעו כולם אבל לא נכנסה שמיעה זו עמוק בקרבם עד כדי שישינו את דרכיהם, ומה שאין כן אצל יתרו ששמע כל זה, ולא נהג כמוהם אלא הביאו דבר זה לעזוב את כל הגדולה שהייתה לו ולהתגייר.

קריעת ים סוף ומלחמת עמלק

ומפני כן מקשה רש"י על יתרו מה שמועה שמע ובא, כי את הניסים כולם שמעו אבל איזה דבר השפיע עליו יותר מכולם וגרם לו לבוא.

יָצִי אֲבָקֶשׁ לְמִדְרָגָתִי מִן הָעוֹלָם אֲמַרְתִּי לוֹ  
רָשָׁע לֵמָּה אַתָּה מַתְנַהֵג בְּעוֹלָם שְׂאֵינִי שְׂלֹךְ  
בְּמִי שֶׁהוּא עֲתִיד לְהִיּוֹת רַמָּה וְתוֹלַעַה  
הַעֲבוּדָה שֶׁאֵלֶּכְךָ לְשָׁמַיִם מִיָּד עֲמַדְתִּי  
וְנִשְׁקָדְתִּי עַל רֹאשׁוֹ אֲמַרְתִּי לוֹ בְּנִי כְמוֹךָ יִרְבּוּ  
נִזְרֵי נִזְרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל עַלֶּיךָ הַכְּתוּב אֹמֵר  
"אִישׁ כִּי יִפְלִיא לְהַחֲדֹר נֶדֶר נִזְר נִזְר לַה' לֵאמֹר

אֲמַר (רַבִּי) שְׂמֹעוֹן הַצַּדִּיק מִיָּמֵי לֹא  
אֲכָלְתִּי אִשִּׁים נִזְר מִמָּא אֶלָּא אֶחָד פַּעַם אַתָּה  
בֶּאֱדָם אֶחָד נִזְר מִן הַדְּרוֹם וְרֵאִיתִי שֶׁהוּא  
יָפֵה עֵינָיִם וּמוֹכָר רוֹאֵי וּקְוֻצוֹתָיו סְדוּרוֹת לוֹ  
תַּלְתָּלִים אֲמַרְתִּי לוֹ בְּנִי מִה רֵאִיתָ לְהַשְׁחִית  
אֶת שַׁעֲרֵךְ זֶה הִנָּה אֲמַר לוֹ רִיעָה הִיִּיתִי  
לֵאבָא בְּעִירִי הִלַּכְתִּי לְמִלֻּאוֹת מִיָּם מִן  
הַמַּעֲיָן וְנִסְתַּכַּלְתִּי בְּבִבְוָאָה שֶׁהָיָה וּפָחוּ עָלַי

He shall...bring a lamb in its first year as a guilt offering. The Gemara (Nedarim 9b) relates that the renowned Shimon Hatzaddik never ate from the meat of the guilt offering offered by a defiled nazir. He reasoned that that someone with a lofty personality that has accepted the vows of a nazir would never have become defiled, even inadvertently. The fact that he became defiled betrayed his insincerity. However, Shimon Hatzaddik made one exception.

He related that a very handsome nazir once came to the Bet Hamikdash to offer the guilt offering. The nazir came from Alexandria, a city where assimilation and secularism prevailed. He was dressed in contemporary clothing. Shimon Hatzaddik asked him why someone of his obviously assimilated background would undertake nezirus and observe Torah and mitzvos. Why would he exchange the immoral, corrupt decadence of Alexandrian society for the rigidity and restrictions of a religious lifestyle? The nazir responded that he had not been raised in a religious home. He had never experienced purity and kedushah. He was unaware of the sanctity of Yerushalayim. He was not interested in religious observance. But he had at times experienced a mysterious, inexplicable longing. He yearned for something more sublime, a noble existence with which he could identify. One day he looked at his reflection in a stream. The pure and incorruptible water permitted him to see for the first time his spiritual soul radiating through his body. Inexplicably, he was moved to his core. He immediately recognized that Alexandria was not his home. He suddenly longed to emigrate to Yerushalayim and discover his spiritual roots. His evil inclination immediately erupted and attempted to dissuade him from traveling to Yerushalayim and adopting an alien, logic-defying, religious lifestyle, replete with paradoxes and restrictions. When Shimon Hatzaddik heard this, he kissed the young man on the forehead and willingly ate from his korban.

Man's higher will motivates the sinner to recognize hitherto unknown strengths submerged in the depth of his personality. These resources enable the sinner to engage in teshuvah. His inner personality is slowly reconstituted. (Noraes Harav, Vol. 16, pp 39-40)

V. 23. דָּבָר אֵל אֶהְרֹן וְגו'. It is not the authority to bless the children of Israel which is here conferred to the Aaronides, but a duty which is given them to perform. The blessing of the priests does not flow from their well-wishing, their benevolence but it is part and parcel of their service to the Sanctuary. This service is defined in Deut. X,8 as עֲמַד לְפָנַי לְשִׁמּוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשִׁמּוֹ in the Sanctuary and to pronounce the blessing in His Name" I.L.). And again ibid. XXI,5: כִּי בָם בָּחַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְשִׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשִׁם ה'. So that בִּרְכַּת כֹּהֲנִים belongs to שְׂרָה and is closely associated with it. The priest stands in service before God and pronounces the blessing in His Name and at His bidding. Hence only בְּעֵבֹדָה at the conclusion of bringing all the offerings, did the priest have to pronounce the blessing — just as it says of Aaron in Levit. IX,22, וַיִּבְרַכְם וַיִּרְדּוּ מִעֲשֵׂת הַחֹטָא, וְהַעֲוִיָּה וְהַשְׁלָמִים. And also בגְּבוּלֵינוּ, when the people came together for prayers outside the Sanctuary, and still today in our prayer-gatherings, בִּרְכַּת כֹּהֲנִים,

the blessing by the priests, must always be attached to עֲבוּדָה (the prayer beginning with רָצָה I.L.) and כִּלְ כֹהֵן שְׂאִינוּ עוֹלָה בְּעֵבֹדָה שׁוֹב אִינוּ עוֹלָה I.L.) and any who does not start moving towards the raised platform (דִּוְכָן) on which the priests are to pronounce the blessing, while the reader was still reciting the prayer for the עֲבוּדָה (רָצָה) may not take part in pronouncing the blessing at that time (Sota 38b). As accordingly בִּרְכַּת כֹּהֲנִים belongs to שְׂרָה and is a part of the עֲבוּדָה, the priestly blessing has entirely the character of all עֲבוּדָה-procedures, its meaning lies in its objective prescribed contents, and the ministering priest who pronounces it is nothing but the appointed instrument through which, in the Sanctuary the act, here the word, receives its significant expression. The stamp which the death of the first noble youthful priests placed on all עֲבוּדָה, namely, that only the "prescribed" act is true עֲבוּדָה, true "service", but that every idea chosen of one's own free-will, אֲשֶׁר לֹא צִוָּה, which God has not prescribed is זָוָה, the opposite of a God-serving procedure, that stamp applies also, in full measure, to בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. כֹּה, "thus". in the

prescribed words, in the prescribed manner "have ye to bless the children of Israel". And the traditional Halacha is taught in Sota 38a: כה: בלשון הזה, בלשון הקדש, בעמידה, expressing service; בלשון הקדש with raised hands, raised upwards towards God (see V.27), not with horizontally outstretched hands as if they themselves were bestowing the blessing: פנים כנגד פנים, face to face with the congregation; בקול רם in a loud voice. The priestly blessing has no magic force lying in the priests or in the formulae. The appropriation by those to be blessed is an essential part of the blessing, yea, it is that which really makes it into one (see V.27). The prescriptions בעמידה, בלשון הקדש, פנים כנגד פנים and not בלשון quietly, all lie simply in the word "כה". Just as I transmit the command to you in the name of God, so have you to fulfil it in the name of God (128). Finally אמור להם: You have to tell them, referred to the priests in Sota 38a; just as you, Moses, are to give the order to Aaron and his sons to pronounce the blessing, so always in every single case only when the demand is made is the blessing to take place, otherwise the priests have not the duty nor the authorisation to pronounce the blessing. The demand has to be made to them in a loud voice by the representative of the requirements of the congregation (חזן הכנסת), חזן in the sense in which it is used in the Talmud, the superintendent or beadle of the synagogue שמש הכנסת or המתעסק בצרכי בית הכנסת, not to be

confused with שליח צבור, the שץ, the reader who represents the Congregation in prayer, Berachoth 34a. If nowadays this demand is made by the reader, he still does this only by delegation as חזן: in the name of the congregation), and indeed after the first word has been pronounced in response to this demand, every succeeding word of the blessing (according to our custom even the first word too) is dictated to the priests, and they have only to repeat the blessing which is dictated to them by the representative of the congregation which is to be blessed, and according to Maimonides הל' תפלה XIV.13 this belongs to the carrying out of the command in the Torah אמור להם. According to this, our priests in pronouncing the blessing are a completely passive instrument. Only in reply to the summons of the congregation and only in the blessing dictated to them by the representative of the congregation do they pronounce it. So that in truth it is the congregation which has the blessing prescribed by God pronounced over itself through their mouths.

The summons "כהן" is not made to a single priest, לשנים קורא כהן, (Sota 38c). Possibly calling on one man to pronounce the blessing might easily invest that single personality with the appearance of an overweening semblance of lustre, and perhaps that is the reason why the call "כהן" was to be omitted. The passivity demanded by the אמור להם would, in any case, be impressed on the individual priest too by יברכך being dictated to him (see מ"א on א"ה 128, 13). (According to some opinions the command of ברכת כהנים is not given at all התורה to a single כהן).

### יברכך ה' וישמור, ו, כד

בנוהג שבעולם - אמר רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" - כאשר אדם מכין סעודה ומשתה לנישואי בנו, הוא מחשב תחילה כמה מוזמנים יזמין לסעודה וכמה מהם אכן יבואו, שהרי יש מהם שיתעצלו מלבוא ויש הגרים בריחוק מקום וכדומה. לאחר מנין מדוקדק של הנפשות שלדעתו אכן ישתתפו בפועל בסעודה, עורך האיש חשבון כמה מצרכים נחוצים לשם הכנת סעודה למספר כזה של מוזמנים וכמה משקאות עליו לקנות.

מה יעשה אותו אדם אם בהגיע היום המיוחל, מבחין הוא כי טעה בחישוביו ולבסוף הגיעו אורחים רבים יותר מכפי שציפה? ממחר האיש אל המטבח ומורה למלצרים לצמצם מעט בגודל המנות המוגשות, כך שהאוכל שהוכן יספיק למנין רב יותר של אנשים... אין כל ברירה.

לא כן הדבר אצל הקדוש ברוך הוא - אמר ה"חפץ חיים" - הוא מקור השפע והברכה ולברכתו אין גבול, אלא שעלינו להיות ראויים לקבל את השפע המובטח למי שמקיים תורה ומצוות!

7

שק

8

1. תורה  
2. אלה  
3. חיים  
4. א

4

אמנם - סיים ה"חפץ חיים" - אף אם נהיה כולנו ראויים להתבודד, לא יעלה הדבר ולא יוריד מחלקו של אף אחד, וכמו שאנו אומרים בברכת המזון: "כן יבודד אותנו כולנו יחד - בברכה שלימה!"  
ברכתו של הקדוש ברוך הוא ניתנת ללא כל חירון ובשלמות!

**הפטרה: (שופטים יג, זיח) ויאמר לי וגו' ועתה אל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמאה כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן וגו' ויעתר מנוח אל ה' ויאמר בי ה' איש האלקים אשר שלחת יבוא נא עור אלינו ויורנו מה נעשה לנער היולד.**

הנה תפילת מנוח בכאן קשה להבין, וכי לא ידע פרשת נזיר הכתובה בתורה, ואם היה רוצה לדעת הלכות נזירות שבתורה שבע"פ האם היו חסרים חכמים ושופטים שהיה יכול לשאול אותם לברר כל פרט ופרט, שהרי ידע בשורת איש האלקים ש"נזיר אלקים יהיה הנער", וא"כ למה ועל מה התפלל שיתגלה איש האלקים אליו שנית. וביותר קשה שכשנעתר הקב"ה לתפלתו והופיע איש האלקים פעם שנית, הרי בהשקפה ראשונה לא חידש כלום ממה שצוה בהופעתו הראשונה לאשת מנוח, כדכתיב (פסוק יגיד) "מכל אשר אמרתי אל האשה תשמר, מכל אשר יצא מגפן היין לא תאכל וגו' כל אשר צויתיה תשמר".

דברים אחדים דרוש ה - לשבת כלה

בת קול יוצאת מהר חורב. אפשר דרך דרש, כי יעלה על לב, דחייבנו בתורה אינו חיוב, דהוי דבר שאינו קצוב, ולדעת הרמב"ם ורבותיו, אינו חייב. ויש כמה חילוקים מנדון זה לדין הרמב"ם, ועוד, דבשעת נשואין, סבר גם הרמב"ם, דמתחייב בדבר שאינו קצוב, ורז"ל המשילו מעמד הר סיני כשעת נשואין, והלוחות הם הקדושין, וא"כ, אדם מתחייב בדבר שאינו קצוב. וז"ש, בת קול יוצאת מהר חורב, ששם היו הנשואין, ובו בפרק מתחייב בדבר שאינו קצוב, ולכן אוי להם לבריות:

עתה ניפנה לתירוץ השני ואמרו החיד"א בספרו דברים אחדים<sup>12</sup>. והוא תירוץ הקושיא בענף של הלכה מהלכות "דבר שאינו קצוב". אחרי שכתב הרמב"ם בפרק יא מהלכות מכירה הלכה טז שמי שחייב עצמו בדבר שאינו קצוב אינו משתעבד לקיים התחייבותו, מתמה הרמב"ם על עצמו שם בהלכה יז וכתב: "ומפני מה הפוסק עם אשתו שיהיה זן את בתה, חייב לזונה (אף על פי שהמזונות אין להם קיצבה)? מפני שפסק בשעת נישואין, והדבר דומה לדברים הנקנין באמירה".

דברים הנקנין באמירה, הכוונה למה שאמרו במסכת כתובות<sup>13</sup>. מחותנים שאמרו זה לזה כמה אתה נותן לבנך? והשיבו כך וכך. כמה אתה נותן לבתך? והשיבו כך וכך, עמדו וקידשו, קנו. הן הן הדברים הנקנין באמירה. והטעם לכך, לפי שבהנאה שמתחתנים ביניהם גומרים המחותנים בלבם להקנות זה לזה. ואף על פי שדרך כלל דברים בעלמא בלא קנין לאו כלום הוא, היינו משום שעל דברים בעלמא אין אדם סומך ולא גמר בליבו

והנראה בזה שאפילו היה מנוח יודע דיני נזירות לא היתה בקשתו אלא בהלכות חינוך, שרצה לדעת "מה נעשה לנער היולד" דייקא, שהיה תמוה בעיניו איך יצוה הקב"ה לאב לגדל ולחנך בן נזיר, בקדושה נוספת ובאיסורים נוספים על שאר העם, אם אין הוא בעצמו נזיר. ועל זה השיב לו המלאך שאין הכי נמי שגם האבא של הנער היולד צריך להתנהג כמו נזיר, וזהו פירוש הכתוב "מכל אשר אמרתי אל האשה\* שתתנהג בימי ההריון "תשמר" גם אתה האב [כי ע"פ דהדור

יתכן ש"תשמר" הוא לשון נקבה נסתר ולשון זכר נוכח. וכן הפירוש "כל אשר צויתיה" לאשתך, גם אתה מנוח "תשמור", שאין באפשרות להדריך הבנים בדרך אחרת ממה שדורכים האבות, כי הבנים מתחנכים ממה שרואים אצל ההורים, ואם יאמר האדם לבנו להחזיק באיזה הנהגה טובה שאין הוא בעצמו מחזיק בה, אף אם יוכיחו ע"ז מאה פעמים ואחת לא יצליח. ואם תרצה לגדל נזיר, העצה היחידה היא שאתה בעצמך תתנהג כנזיר.

להקנות. אבל במקום שברור לנו שכיוון להקנות בלב שלם, ההתחייבות תקפה, והרי זה כאילו עשו קנין. וגם כאן ירדו חכמים לטוף דעתם של המוחתנים, שהמחותנות חשובה אצלם, וכאילו הקנו זה לזה בקנין גמור. ופסק הרמב"ם שהוא הדין התחייבות שהתחייב אדם בשעת נישואין, אף על פי שהתחייב לזון את בתה, והוא דבר שאין לו קיצבה, הרי התחייבותו תקפה וחייב לקיימה. לפי שאמרו חז"ל דעתו של הבעל, שמחמת חובת הנישואין גמר ומקני, והרי זה כדין דברים הנקנין באמירה.

ואמר החיד"א, חז"ל המשילו את מעמד הר סיני לנישואין<sup>14</sup> בין הקב"ה לכנסת ישראל, והלוחות היו הקידושין. ואכן מצינו בתשב"ץ הקטן<sup>15</sup> שכתב שכל מנהגי נישואין אנו למדים ממתן תורה. שהקב"ה היה מראה את עצמו כחותן מול הכלה שהיא כנסת ישראל. ולכן מכניסים החתן והכלה תחת החופה על שם ויתיצבו בתחתית ההר<sup>16</sup>. וכיון שפסק הרמב"ם שהתחייבות שאדם התחייב בשעת נישואין יש לה תוקף אפילו אם הדבר שהתחייב עליו אינו קצוב, על כן התחייבותם של ישראל בנעשה ונשמע, מקייבת אותם לקיים כל התורה ומצוותיה, דשעת נישואין שאני.

והנה אמרו בילקוט<sup>17</sup> "אמר הקב"ה לישראל, בני היו קורין את הפרשה הזאת (פרשת מתן תורה) בכל שנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלים את התורה, שנאמר: ביום הזה באו מדבר סיני, אימתי? בחודש השלישי". נמצא בכל שנה בחג השבועות בשעה שקורין פרשת מתן תורה, מתחדש מעמד הר סיני וחוזר וניערור יום חתונתו ויום שמחת לבו.

כיון שדימו חז"ל את מתן תורה לנישואין וקידושין, ביקשו חכמים לשוות לחג השבועות בבואה של יום הנישואין, לפיכך קראו לשבת שלפני חג השבועות שבת כלל<sup>18</sup>, ויש מקומות שדורשים בשבת זו מהלכות חג השבועות. ולא עוד, אלא שמצינו לר' ישראל נג'ארה שחיבר תנאים וכתובה, ונוהגים בכמה קהילות לקרא אותם בחג השבועות<sup>19</sup>. כיון שכך יצא ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל ליתן טעם מחדש למה אין נופלים נפילת אפיים מ-ד' בסיון עד י"ב בו<sup>20</sup>. הוא חידש ואמר כיון שחג השבועות הוא יום הנישואין והקידושין וכמו שאמרו<sup>21</sup>: יום חתונתו — זה מתן תורה, על כן בדין שלא יהיו אומרים תחנון שבעה ימים עד י"ב סיון כדין חתן בשבעת ימי המשתה.

והנה בירושלמי<sup>22</sup> אמר רב משרשיא אמר רב אידי בכל הקרבנות כתיב חטא<sup>23</sup>: "שעיר עיזים אחד לחטאת", ובעצרת אין כתיב חטא שנאמר<sup>24</sup>: "שעיר עיזים אחד לכפר עליכם" וגו'<sup>25</sup>. אמר להם הקב"ה מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם. ופירש שם בקרבן העדה: בכל שנה בעצרת, הוא כיום, אשר עמדנו לפני הר סיני

ומקבלים התורה מחדש וכו', הלכך אין שם חטאת ביום הזה. ועיין רוקח<sup>26</sup> שכתב: "על כן צריכים ישראל לשמוח, שמוחל הקב"ה עוונותיהם לישראל" וכו'. ביאור רחב יותר לדברי הירושלמי כתב ר' שלמה הכהן מוילנא<sup>27</sup>, אין לפרש הירושלמי כפשוטו כיון שקיבלו ישראל התורה בו ביום, מעלה עליהם כאילו לא חטאו מעולם. היאך יעלה על הדעת שבשביל אותה קבלה שקיבלו התורה בהר סיני, מיני אז כל מה שחטאו כאילו לא חטאו, אדרבה כיון שקיבלו התורה ועברו על מצוותיה, וראי שצריכים כפרה. אלא כוונת הירושלמי כך היא: בכל חג שבועות צריכים ישראל לקבל עליהם את התורה מחדש, ויהיה נחשב בעיניהם כאילו קיבלו התורה היום מסיני, להראות שחביבה עליהם התורה כדיוטגמא חדשה. ומטעם זה תיקנו הגאונים לומר "אזהרות"<sup>28</sup> בחג השבועות, כדי שיקבלו ישראל על עצמם תרי"ג מצוות מחדש. ועל כן נחשב כל אחד מישראל כגר שנתגייר, שהוא כקטן שנולד שלא חטא מעולם. ולכן לא כתוב בשעיר של שבועות חטאת.

ונראה לומר טעם מחודש למחילת העונות בחג השבועות על פי מה שביארנו לעיל. ראינו שחג השבועות חשוב כיום הנישואין, ואנו בבחינת ללה, הרי אמרו חז"ל: חתן וכלה מוחלים להם על כל עונותיהם. ומצאתי שכך פירש ר' לוי יצחק מברדיטשב בספרו קדושת לוי<sup>29</sup> ואלה דבריו: אמרו בירושלמי<sup>30</sup> חתן מוחלים לו על כל עונותיו. וכיון שמוחלים לחתן ודאי מוחלים גם כן לכלה, דמאי בינייהו הרי שניהם נישאים זה לזה. והנה אמרו חז"ל<sup>31</sup>: "ביום חתונתו" — זה מתן תורה. נמצא, כיון דהיה נישואין בשבועות<sup>32</sup> ואנו הכלה, נמחלו לנו כל עונותינו, משום כך לא כתיב חטא בחג השבועות.

(14)

pe

(7)